

## האוניברסיטה העברית בירושלים

סילבוס

עיונים בספר המקח והממכר לרב האי גאון - 7814

תאריך עדכון אחרון 05-10-2016

נקודות זכות באוניברסיטה העברית: 2

תואר: מוסמך

היחידה האקדמית שאחראית על הקורס: תלמוד והלכה

השנה הראשונה בתואר בה ניתן ללמוד את הקורס: 0

סמסטר: סמסטר א'

שפת ההוראה: עברית

קמפוס: הר הצופים

מורה אחראי על הקורס (רכז): ד"ר צבי שטמפפר

דוא"ל של המורה האחראי על הקורס: [zvi.stampfer@mail.huji.ac.il](mailto:zvi.stampfer@mail.huji.ac.il)

שעות קבלה של רכז הקורס: לפי תיאום

מורי הקורס:

תאור כללי של הקורס:

הקודקסים הראשונים נוצרו והתגבשו בתקופת הגאונים. ספר המקח הוא המפורסם שבהם. בקורס נעסוק בנוסח התלמוד של הגאון, במסורת הפסיקה והפרשנות שלו, בהשפעתו על עיצוב ההלכה לדורות הבאים, בהקשרים עם ההלכה המוסלמית ועם התיאולוגיה המועתזלית והשיעית שבחיבור.

מטרות הקורס:

לחקור מונגרפיה זו בהקשרה התרבותי וההיסטורי

תוצרי למידה

בסיומו של קורס זה, סטודנטים יהיו מסוגלים:

1. לרכוש את המיומנויות הנדרשות לקריאת מונגרפיה גאונית.
2. להשוות בין המסורות הגאוניות והאמוראיות.
3. לזהות קשרים בין הספרות ההלכתית היהודית והמוסלמית.
4. למקם את ספרות ההלכה הגאונית בהקשר הרחב של המסורת היהודית.

דרישות נוכחות (%) :

80

שיטת ההוראה בקורס:

רשימת נושאים / תכנית הלימודים בקורס:

1. מבוא: המונגרפיות ההלכתיות של הגאונים.
2. הקשרים תיאולוגיים בספר המקח.
3. תלמודה של בבל ותלמודה של ארץ ישראל בספר המקח.
4. כללי פסיקה
5. מסורות פרשניות.
6. נוסח התלמוד.
7. פולמוסים הלכתיים
8. עיון בפרקים נבחרים

חומר חובה לקריאה:

ש' אברמסון, "חמישה שערים מן ספר המקח והממכר לרב האי" גאון (המקור הערבי ושלושה תרגומים)"

----, "מן המקור הערבי של ספר המקח והממכר לרב האי" גאון"

י' ברודי, "כלום היו הגאונים מחוקקים?"

----, חיבורים הלכתיים לרב סעדיה גאון, ירושלים תשע"ה

צ' גרונר, רשימת תשובות רב האי גאון  
 ר' דרורי, ראשית המגעים של הספרות היהודית עם הספרות הערבית במאה העשירית  
 האי"ן בן שרירא, ספר המקח והממכר  
 ג' ליבזון, "שנים שערבו: מחקר השוואתי בין ר' שמואל בן חפני גאון, הרמב"ם וספרות מוסלמית  
 מקבילה"  
 ע' פוקס, "הגהותיו של רב האי"ן גאון בתלמוד: עיון בפירושו לברכות נט ע"ב – ס ע"א ובמקורות  
 נוספים", תא שמע: מחקרים במדעי היהדות לזכרו של ישראל מ' תא-שמע, בעריכת א' ריינר ואחרים,  
 אלון שבות תשע"ב, עמ' 601-626  
 צ' שטמפר, "הלכתא כבתראי' – גישות שונות בתקופת הגאונים"  
 ----, "השפעה אסלאמית בהלכות גירושין אצל רב שמואל בן חפני גאון והרמב"ם"  
 ----, "סמכות המחבר והקנון ההלכתי בתקופת הגאונים"  
 R. Brody, *The Geonim of Babylonia and the Shaping of Medieval Jewish Culture*  
 J.L. Kraemer, *Humanism*  
 D.E. Sklare, *Samuel b. Hofni Gaon and His Cultural World: Texts and Studies*

#### חומר לקריאה נוספת:

P. I. Ackerman-Lieberman, *The Business of Identity: Jews, Muslims, and Economic Life in Medieval Egypt (Stanford Studies in Jewish History and Culture)*, Stanford  
 2014  
*in the Renaissance of Islam: The Cultural Revival during the Buyid Age*, Leiden  
 1986  
 G. Libson, "Islamic Influence on Medieval Jewish Law? Sepher Ha'Arevuth ('Book of  
 Surety') of Rav Shmuel Ben Hofni Gaon and Its Relationship to Islamic Law"  
 ----, *Jewish and Islamic Law: A Comparative Study of Custom during the Geonic  
 Period*  
 U. I Simonsohn, *A Common Justice: The Legal Allegiances of Christians and Jews  
 under Early Islam*

#### הערכת הקורס - הרכב הציון הסופי :

מבחן מסכם בכתב/בחינה בעל פה 0 %  
 הרצאה 10 %  
 השתתפות 20 %  
 הגשת עבודה 70 %  
 הגשת תרגילים 0 %  
 הגשת דו"חות 0 %  
 פרויקט מחקר 0 %  
 בחנים 0 %  
 אחר 0 %

#### מידע נוסף / הערות: